

הווידוי הראשון שלי: פרקי זיכרון

אתה להוט מדי, דורי. בוער לך להתוודות, ואני מבין אותך. התגלות כמו שהייתה לך זה דבר שלא מניח לאדם אף לרגע. הרי אי אפשר להמשיך בחיים כאילו כלום לא קרה, אני זוכר את עצמי בסיטואציה הזאת. זה בוער, זה צורב אותך מבפנים.

אתה מוכרח להבין, דורי. אני לא יכול להעניק לך וידוי. אני מבין שאתה זקוק לזה, מי כמוני מבין, אבל וידוי זה סְקֶרְמֶנט קדוש, זה לא דבר שאפשר לעשות איך שמתחשק. אתה נמשך לנצרות, וזה נהדר. שרה עליך חסד, ואני יודע שהוא לא יסור ממך לעולם. כן, כן: עד יומך האחרון. אתה מפקפק? אל תפקפק, יקירי. אסור לפקפק. תסתכל עליי, תסתכל ממש! כן, עין בעין. יפה.

ועכשיו תקשיב לי היטב: אני יודע בדיוק מה עובר עליך. מניסיוני אני יודע. תסתכל עליי. כן, תסתכל. אני אתמוך בך ככל יכולתי ואדאג שתקבל כל סיוע שנחוץ לך. שמעת אותי? כל תמיכה וכל סיוע! ולא רק פה בפריו, אלא גם בישראל. אני מבטיח לך בהן צדק. מעכשיו אתה תחת חסותי. אתה מבין? יצאת למסע ארוך, ובמסע הזה אני אלווה אותך צעד אחר צעד. כמו אבא.

אל תבכה, דורי. אני לא עושה לך טובה. זה התפקיד שלי. אני כאן כדי לעזור לך. בדיוק משום כך בחרתי בייעוד הזה. מה אתה חושב, שהלכתי להיות נזיר פרנציסקני כדי לשבת במנזר נחמד ולשתות יין כל היום? לא, זה ייעוד, זה ייעוד. אבל אתה מוכרח להבין: וידוי זה כבר סיפור אחר. רק מי שהוטבל לנצרות יכול להתוודות. אם אתה מתוודה בלי שעברת קודם טבילה, זה כאילו הצהרת שאקט הווידוי הוא חסר משמעות. שזה עניין פסיכולוגי ולא מסתורין אלוהי.

מדוע? אני אסביר לך בדיוק. כי מה זה בעצם וידוי? זה תחליף לפגישה עם פסיכולוג? לא. אתה קראת את המקורות ואתה יודע טוב מאוד מה זה, אבל אני רואה שאתה זקוק לרענון קטן. וידוי לא יכול למחות חטאים שחטאת לפני שהוטבלת לנצרות וקיבלת עליך לחיות כקתולי. הטבילה היא האקט שמכניס אותך לחיק הכנסייה. זה הרגע שבו נמחים

החטאים הקודמים שלך, מהחטא הקדמון של כולנו ועד בכלל. אחר כך, כשאתה הולך לווידי קתולי שעבר טבילה, הכומר יכול להעניק לך מחילה על חטאים שחטאת מאז הווידי הקודם שלך, בהנחה שהוא משתכנע שאתה מצטער עליהם באמת ומתכוון בלב שלם לכפר עליהם.

הרי הכומר הוא בסך הכול צינור, כן? המחילה מוענקת לך ישירות מלמעלה. מהשמים. זה לא רצון טוב של כומר זה או אחר, אלא חסד אלוהי. לכן אנחנו מדברים על סקרמנט קדוש. אצלכם, היהודים, יש לא מעט בלבול בעניין הזה. יש אצלכם הרבה דעות קדומות על הנצרות בכלל, אבל כלפי טקס הווידי ספציפית יש אצלכם הרבה חשד, מזמן שמתו לב. הרי ביהדות אין שום דבר שממש דומה לזה. אולי קצת יום כיפור, בסדר, אבל זה בכל זאת שונה.

אלוהים שלכם, אתה יודע, הוא לא אלוהים של חסד, אלא של חרון אף. אני אומר נכון? 'חרון אף'. "הַבִּיטוּ וּרְאוּ אִם יֵשׁ מִכָּאֹב כְּמִכָּאֲבִי אֲשֶׁר עוֹלָל לִי אֲשֶׁר הוֹגָה ה' בְּיוֹם חֲרוֹן אַפִּי", זוכר? בטח זוכר. מגילת איכה פרק א'. זה אלוהים של הברית הישנה, לא אל סימפטי במיוחד. "אֵל נִקְמוֹת ה'", אֵל נִקְמוֹת הוֹפִיעַ", זה כבר תהלים. זה אלוהים שלכם: אל של נקמה וחרון אף, לא אל של אהבה.

לא, גם כנוצרי שלא הוטבל אתה לא יכול להתוודות. מהבחינה הזאת אין הבדל בין נוצרי ללא נוצרי. טבילה זאת טבילה, אין מה לעשות: או שבאת בברית הכנסייה הקתולית או שלא. אתה להוט מדי, דורי. בוער לך להתוודות, ואני מבין אותך. התגלות כמו שהייתה לך זה דבר שלא מניח לאדם אף לרגע. הרי אי אפשר להמשיך בחיים כאילו כלום לא קרה, אני זוכר את עצמי בסיטואציה הזאת. זה בוער, זה צורב אותך מבפנים. וגם הייסורים שעברת בדרך אל ההתגלות: הרי אלה ייסורי ישוע ממש! לבי אתך, יקירי, אתך ועם ייסוריך.

אבל אם אתה באמת מתכוון לחיות חיי נזירות אתה מוכרח ללמוד להתאפק. זה השיעור הראשון והחשוב ביותר שנזיר צריך ללמוד: איפוק. זה חשוב אפילו יותר משלושת הנדרים הרשמיים. אני אומר לך את זה חד וחלק: מי שלא מסוגל להתאפק לא יכול להיות נזיר, אין פה חכמות. איך אומרים בידיש? פֶּאַמְעֶלֶךְ. אתה מבין קצת יידיש? בעצם, למה שתבין? אימא שלך לא דיברה אתך בידיש, הרי. אהה, מהגרמנית אתה מבין קצת? טוב, ברור שלא את המילה הזאת, זה שורש סלאבי. רגע, מה פתאום החלטת ללמוד גרמנית? לא, אני לא נגד, אבל אני מודה שקשה לי קצת עם הצליל של השפה הזאת. זה לא בסדר, אני יודע, אבל קשה, קשה. מה לעשות. כשאתה גדל בצרפת בזמן המלחמה יש דברים שאתה סוחב אתך כל החיים, ולא משנה כמה גלגולים עברת מאז. אהה, בשביל הקנטטות של באך! את זה אני כבר מבין. בוודאי, בוודאי. כן, אני אשמח מאוד לשמוע.

באך? נו, לוֹתְרָאֲנִי מצאת לך. אלה יותר גרועים מהיהודים! מילא, נסלח לו. לא, לא, אני צוחק. אתה יודע, גם לנזירים מותר לצחוק. "די לי! ראיני את פניו", אתה אומר? כמה יפה! הם בכל זאת ידעו משהו, הפרוטסטנטים האלה, אין מה להגיד. ואיך זה ממשיך? "באמונתי אימצתי את ישוע אל לבי". זה בדיוק זה. בדיוק! יודע מה אמרו פעם על באך? שאלוהים חייב לו הרבה.

כן, תשיר לי, בבקשה. אני מקשיב.

כמה יפה, יקירי! אתה מזכיר לי עכשיו כמה חסרה לנו מוזיקה במנזר. כולם אצלנו מתעסקים בדברים אחרים, כל אחד בענייניו. יש גננים, יש כורמים, יש קָדְרִים, הכול יש, אבל אף אחד אצלנו לא מתעסק במוזיקה. ממש בושה! לא רק באך, אפילו מוזיקה גרגוריאנית אין אצלנו. אתה רואה? כבר מצאנו לך תפקיד! לא, אני לא מתבדח, דורי, אני רציני לגמרי. זה קצת להקדים את המאוחר, אבל אני תמיד חושב מעשית. קודם כול תהיה בן שמונה-עשרה ואז נראה.

תשיר לי עוד משהו בינתיים? אולי איזה מוֹטֶט לשם שינוי, משהו קתולי? ויוולדי? כְּרוֹבִינִי? סֶקְלִי? נו, אתה רואה, בכל זאת יש לך עוד מה ללמוד. גם איטליקים ידעו להלחין מוזיקה דתית, לא רק החברים הפרוטסטנטים שלך. וגם צרפתים לא חסר, מה רע בקצת ברליוז? או פֹּרֶה? לא מכיר בעל פה? נו, היידן זה רעיון מצוי! "אבי, בידך אפקיד רוחי", אתה אומר? לא, אני לא מכיר. הנה, אני עוצם עיניים ומקשיב.

כמה יפה! מתחשק לי לנשק אותך מרוב יופי. אתה יודע, אצל היהודים מברכים כשאוכלים פרי או כשמריחים ריח טוב, אבל על מוזיקה אין להם שום ברכה. מסכנים, בחיי. אפילו לא על מוזיקה שמימית כמו זאת. אני לא אגיד את זה אף פעם ליהודי, אבל לפעמים נדמה לי שמה שבאמת חסר להם זה קצת חוש אסתטי. בין השאר, כן, בין השאר, זה נכון. והיהודים, כמובן, הפכו את זה לאידיאולוגיה: הם יצטטו את "לא תעשה לך פסל וכל תמונה", הם יספרו לך שאסור ליהנות אחרי חורבן בית המקדש – הכול הם יגידו, רק שלא יצטרכו להכיר בכך שהאמונה שלהם פשוט לא מסוגלת להכיל חסד אסתטי, לא מסוגלת לתפוס אותו או להתמודד אתו.

טקסטים כן, פלפולים כן, אבל אמנות? אסתטיקה? לא בבית ספרם. זה לא עניין של גנטיקה, כן? אל תבין אותי לא נכון. אני האחרון שאגיד דבר כזה. אבל אין מה לעשות, ליהודים אין ג'וטו ואין דוֹנְטֶלו, ואין להם באך ואין להם מוצרט, ואתה יודע מה? זה לגמרי לא במקרה. הרי בכל זאת יש כמה אמנים יהודים נהדרים – מודיליאני, שגאל, חיים סוטין – אבל שים לב מתי הם פעלו: כולם ציירים מודרניים שחבים הכול לציור הנוצרי.

יותר מזה: כולם התחילו לפעול רק אחרי שכבר עזבו את הדת והפסיקו לחיות כיהודים. ובמוזיקה זה בדיוק אותו הדבר: קח את גוסטב מאהלר, את ארנולד שנברג, את ארתור רובינשטיין, את ג'ורג' גרשווין – אף אחד מהם כבר לא חי כיהודי. אין מה לעשות: ציור, פיסול, מוזיקה, ערך אסתטי של דברים – כל זה מעניין את היהדות כקליפת השום. טקסטים וטקסטים וטקסטים, הכול כל כך קפוץ ומסוגר אצלם, כל כך נטול חסד! לך אני יכול להגיד את זה, אתה הרי חי בין יהודים, אתה מדבר עברית, אתה יודע בדיוק על מה אני מדבר. שום יופי, שום אלוהות שביופי, שום הוויה של חסד – לא אלוהי ולא אנושי. שממה מוחלטת, מדבר צִיָּה, ישימון אסתטי ואמנותי.

בישראל זה במיוחד צורם לי. לא שאני מסתובב יותר מדי, כבר שתים-עשרה שנה אני חי במנזר שלי ליד עין כרם, ופעמיים שלוש בשבוע נוסע לאקדמיה ללימודי המקרא בעיר העתיקה, ואני בקושי מכיר את כל השאר, אני מודה. כשאני כבר יוצא מאזור ירושלים זה בדרך כלל לנמל התעופה בדרך לרומא, ופעם בשנה לסמינר שלי בפריז, כך שכל עוד אני על הקו הזה, הצורך שלי באסתטיקה מסופק בהחלט. בתל אביב הייתי בסך הכול פעמיים,

כשביקרתי בכנסיות שלנו ביפו. אני אגיד לך את האמת: הרגשתי שם כמו חיזור. כמו אתונאי מהתקופה הקלאסית שמוצא את עצמו בארץ ברברית: איזה כיעור, איזו המולה! הזדעזעתי לחשוב שכך נראית היום ארץ הקודש.

אתה לא לוקח את זה אישית, כן?

לא, ברמת אביב לא הייתי אף פעם. לא, גם לא בבית התפוצות. מה לעשות, לא הסתייע. תזמין אותי פעם ואני אבוא. עם הגלימה החומה והסנדלים, בוודאי! יסתכלו עליי מוזר? נו, גם בפריז לא רואים יותר מדי נזירים פרנציסקנים ברחובות. אני רגיל. כן, כבר עשר שנים אני נמצא בפריז בכל קיץ ומעביר את הסמינר הזה. יחסי יהודים-נוצרים לאורך הדורות, עם דגש על הקוסטודיה, "משמורת ארץ הקודש".

איזו שאלה? ודאי שאתה יכול להצטרף לשיעורים אם זה מעניין אותך. זה לא סקרמנט קדוש, זה בסך הכול סמינר לימודי לנזירים. בוא, תהיה שומע חופשי. אבל אני מזוהר אותך מראש שיהיו שם דברים שאולי לא יהיה לך קל לשמוע.

בתור ישראלי, אני מתכוון. לא בתור דורי.

אתה יודע ממתי אנחנו נמצאים בארץ הקודש? מ-1217. שנעשה חשבון? זה יוצא 777 שנה בדיוק. תראה איזה מספר יפה. ובשביל הפרופורציה: כמה שנים קיימת מדינת ישראל? עוד לא חמישים אפילו. אתה מבין? כשהגענו לפלשתינה הארץ הייתה תחת שלטון הצלבנים, ופרנציסקוס הקדוש עוד היה בחיים. הוא הגיע לארץ הקודש ב-1218 במסע הצלב החמישי, ופגש במצרים את הסולטאן אל-כאמל, אחיינו של צלאח א-דין. כשהממלוכים ניצחו את הצלבנים, ב-1291, נאלצנו להתפנות לתקופה לקפריסין, אבל זה היה מקרה יוצא דופן בהיסטוריה. אחרי כמה עשרות שנים חזרנו לירושלים, ומאז אנחנו שם, בלי שום הפסקה, בדיוק באותו המקום: התחנה החמישית של הווייה דולורוזה. שם נמצא מנזר סן סלוטורה, המרכז הדתי והאדמיניסטרטיבי שלנו, ושם נמצאת הלשכה של הקוסטוס, ראש המשמורת של ארץ הקודש. זה המקום שלנו, ומ-1342 ועד עצם היום הזה אנחנו אחראים מטעם הכנסייה לשמירה על כל המקומות הקדושים. ולא רק בירושלים, אגב, אלא בכל מה שנקרא אצלנו "הפרובינקיה", כלומר כל האגן המזרחי של הים התיכון.

אתה מבין, דורי? הבשורה של הנצרות היא נצחית ואוניברסלית. רק השלטונות הארציים מתחלפים. הם באים והולכים, ואנחנו נשארים. עברנו את הצלבנים, ועברנו את האיזופים, ועברנו את הממלוכים, ועברנו את הטורקים, ועברנו את המנדט הבריטי, ועברנו את הירדנים – והיום אלה הישראלים.

אתה שם לב שאני אומר "ישראלים", לא "יהודים". מבחינתנו מדינת ישראל היא בסך הכול רקע. לנו אין גבולות '49 או '67, יש לנו עולם שלם של חסד! מלכות אלוהים, בלי טריטוריה ובלי גבולות. אם יש כנסייה שנמצאת כרגע במה שהיום הוא סוריה או לבנון, בעיני הישראלים היא נמצאת מעבר להרי החושך, עמוק בשטח האויב, נכון? אבל מבחינתנו זאת פשוט כנסייה-אחות, חלק מהרשת הקדושה של המשמורת שלנו. יש לנו כנסיות בכפר נחום וברמלה וביפו, אבל גם ביריחו ובשכם ובדמשק ובעמאן ובביירות ובקהיר. ארץ הקודש זה מושג רחב אצלנו. הקוסטוס של ירושלים יכול למצוא את עצמו מחר בראש הקהילה הנוצרית של חאלב או של טריפולי, והעובדה שבאמצע יש גבול

עם גדרות ושדות מוקשים לא משנה שום דבר מבחינתנו. אתה צריך להבין: הגבולות המדיניים פשוט לא מעניינים אותנו.

אוטופיה, אתה אומר? אני לא בטוח. אתה יודע שתומאס מור הוא קדוש של הכנסייה? הוא לא הסכים להשתחוות לאדם בשר ודם, גם אם האדם הזה היה במקרה הנרי השמיני, מלך אנגליה. מבחינתו היה רק ראש כנסייה אחד – האפיפיור, ממשיך דרכו של פטרוס הקדוש וממלא מקומו של ישוע עלי אדמות. תומאס מור שילם על האמונה שלו בחייו: בשנת 1535 הפרוטסטנטים ערפו את ראשו והפכו אותו למרטיר. עוד לא קראת את 'אוטופיה' שלו? תקרא, תקרא, זה ספר שחשוב להכיר. אבל להגיד שהנצרות היא אוטופיה? אני מסופק. "אוטופיה", ביוונית עתיקה, זה "שום מקום", ובעצם זה ההפך המוחלט ממה שאנחנו מדברים עליו: הרי החסד של המושיע הוא בכל מקום, לא בשום מקום. הוא לא יודע גבולות. צריך לכתוב ספר חדש שייקרא 'פְּנוֹטוּפִיה', כל מקום. אולי אתה תכתוב אותו יום אחד? מי חכם וידע. אתה עוד צעיר, דורי, אתה עוד צעיר, כל החיים לפניך.

מה אתה אומר? שלא קשה לך לשמוע את הדברים האלה? שוב אתה מפתיע אותי. אני אגיד לך, עם השנים למדתי לא לדבר עם ישראלים על עניינים כאלה. קודם כול, הפחד שלהם מהנצרות הוא עמוק מאוד, אבל האמת היא שאת זה אני דווקא יכול להבין. כל כך הרבה דורות של אנטישמיות, אינקוויזיציה, פוגרומים, שואה... חטאים איומים חטאנו, חטאים שאין עליהם כפרה.

אני לא צריך ללכת רחוק, אני חושב על ההורים שלי, על אחי הקטן, על הדודים שלי, על כל המשפחה – מי רצה אותם? נוצרים רצחו אותם. נוצרים רעים, אבל נוצרים. ומדוע? רק משום שהם היו יהודים. רק בגלל זה, לא משום סיבה אחרת! מי גונן אחרי המלחמה על אדולף אייכמן והעביר אותו בחשאי לארגנטינה? נזיר פרנציסקני! עצמי ובשרי! בקוריה בוותיקן זאת השליחות הקבועה שלי: להזכיר למי שצריך שיש לנו הרבה מאוד על מה לכפר. הרבה יותר ממה שאי פעם נוכל לכפר עליו.

בקיצור, את הטראומה של היהודים אני מבין היטב. זה מה שנקרא פחד קמאי, ואתו אנחנו צריכים ללמוד להתמודד. אבל מה שאני בשום אופן לא יכול להבין זאת היהירה של הישראלים ביחס לתרבות הנוצרית. היהירה וההתנשאות והבורות. בינינו, הרי הישראלים הם בעצמם יהודים מפוקפקים מאוד. במה מתבטאת היהדות שלהם? תגיד לי אתה, הרי אתה יודע בדיוק כמוני: ארוחת ליל סדר פעם בשנה, ברית מילה לבנים בגיל שמונה ימים, חופה עם רב באיזה גן אירועים, הלוויה עם חברה קדישא, וזהו בערך, כן? לא משנה, לא תלמוד ולא תנ"ך, ואני כבר לא מדבר על הכוזרי או על ספר הזוהר.

אבל מה? גם ליהודים המפוקפקים האלה ברור שהאמת כולה נמצאת בצד שלהם. "אתה בחרתנו מכל העמים", כן? אתה בחרתנו... הם משוכנעים שהנצרות היא העתק נחשל של היהדות, שהברית החדשה היא חיקוי חיזור של התנ"ך, שהאמונה שלנו בקדושים היא פולחן פרימיטיבי של עובדי אלילים, ושכל כומר נוצרי הוא מיסיונר שרק מחכה להעביר אותם על דתם. כל האמונה הנוצרית היא בעיניהם שקר אחד גדול, אגדות האחים גרים עם קצת שלג וקניות בכריסמס.

הם הולכים למוזיאונים באירופה ומדלגים על מאות שלמות של אמנות נשגבת, כי אין להם שום דרך להתחיל אפילו להבין את מה שתלוי שם על הקירות. הם רואים דימויים

נוצריים בקולנוע, אבל הם עיוורים להם לגמרי, הם אטומים להם וחירשים, מקשיבים ולא שומעים, מסתכלים ולא רואים. איך יהודים ישראלים יכולים להבין את הפייטה של מיכלאנג'לו, את ישוע הצלוב של וֶלְסְקֶס, את "החותם השביעי" של אינגמר ברגמן? איך הם יכולים להבין את באך, או את דנטה, או את ג'ויס?

אוזניים להם ולא ישמעו, עיניים להם ולא יראו. זה עצוב, דורי. פשוט עצוב. אבל מילא זה. אם יש דבר אחד שהישראלים באמת לא מסוגלים לשמוע זה שהם זמניים בארץ, שהשלטון שלהם הוא דבר חולף ויש לו תאריך תפוגה, כמו לכל שלטון שמשל בפלשתינה לפנייהם. איך אמר אדוננו? "הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ יַעֲבֹרוּ, וְדַבְּרִי לֹא יַעֲבֹרוּ". לנו זה ברור: אנחנו קבועים כמו השמש ומסביבנו זורחים כל מיני כוכבים, עד שלילה אחד הם כבים פתאום ומתפוגגים. שלטון בא ושלטון הולך, ומלכות האלוהים לעולם עומדת. היא לא תלויה בשליט מסוים, וחמישים שנה בעיניה זה אפילו לא עפעוף. מצמצת לרגע – והתחלף שליט. אדוני הארץ הם אדוני הארץ, אבל הם מתחלפים. ורק אנחנו קבועים לעולם, כמו השמש. האמונה, דורי, היא השליטה הנצחית היחידה בארץ הקודש, וכל השאר זה הבל הבלים.

תראה, אני מתגורר במדינת ישראל, זה נכון. אבל אני לא אזרח המדינה. אני חי בארץ הקודש, במקום שבו חיו ישוע והשליחים, ואני מייצג את הכנסייה. אם כרגע השלטון הוא ישראלי ולמנהיג קוראים יצחק רבין, אני מכבד את זה ומציית לחוקי המדינה שאני מתגורר בה. אבל באותה המידה הייתי מכבד כל שלטון אחר שהיה או שיהיה, כל עוד הוא אינו פועל נגד הנצרות או מנסה לדחוק את רגלינו. אני חי בָּאָרֶץ, לא במדינה. ולי אישית, כנזיר במסדר הפרנציסקני, מה שחשוב, עם כל הכבוד, זאת לא הציונות המדינית ולא הציונות המעשית, אלא הטבע והקדושה של הארץ. וגם האנשים, כמוכן. בני אדם הם תמיד העיקר. בגלל זה ישבתי ולמדתי עברית מודרנית, ולא הסתפקתי בעברית עתיקה.

כן, בוודאי, אנחנו יכולים לדבר גם בעברית, איזו שאלה? אם רק תהיה מספיק נדיב להתעלם מהמבטא שלי. לפעמים אני עדיין מתבלבל ומשלב איזו ו' היפוך כשאני מדבר, בכל זאת למדתי קודם עברית של הברית הישנה. אבל עם הזמן למדתי גם עברית חדשה, וכמובן גם ערבית. זה חשוב לנזיר. בכל מקום שגרתי בו למדתי קודם כול את שפת המקום. אתה רוצה שנעבור לעברית? בעברית לפחות לא תוכל לדבר אליי ב־vous, וזה כשלעצמו כבר מצדיק את המאמץ. לא תצליח לדבר אליי ב־tu? נחיה ונראה, נחיה ונראה. לא, יקירי. גם בעברית אתה לא יכול להתוודות. אני מבין שהתבדחת, אבל אני גם מבין שיש לך צורך עמוק מאוד בווידי. הרי לא במקרה אתה חוזר לזה שוב ושוב. סיפרת לי מה שעבר עליך בשנה האחרונה, ומי כמוני מבין, הרי הייתי במצבך. אבל כמו שאמרתי לך, כל עוד אתה לא קתולי שעבר טבילה, שום כומר מוודה לא יכול להעניק לך מחילה. לא, דורי, עם כל הכבוד, טבילה זה לא דבר שעושים מהיום להיום. ודאי לא לפני שתהיה בן שמונה-עשרה, וגם אז זה לוקח זמן ומצריך לא מעט הכנות. בתקופתי זה היה קצת שונה, אף על פי שגם אני נדרשתי לשנה של הכשרה לפני שהאח אטיין החליט שאני ראוי להיות נוצרי. שנה זאת הדרישה המינימלית של המסדר, עוד מימי פרנציסקוס. מה גם שכיום אנחנו לא יכולים להרשות לעצמנו שום קיצורי דרך. זה נושא רגיש בישראל, והאמת

היא שלא רק בישראל, אלא בכלל במדינות לא קתוליות. אפילו בצרפת הרפובליקנית זה מסובך, ובישראל על אחת כמה וכמה. אנחנו צריכים להיות זהירים מאוד. אסור להיחפז. חכה רגע, דורי, יש לי רעיון. אני יכול להציע לך שנעשה סימולציה של וידוי. כן, מה שנקרא הדמיה. כמו שטייסים עושים סימולציה על הקרקע לפני שהם ממריאים לאוויר. אני אומר מראש: לא יהיה לזה שום תוקף מבחינת הכנסייה, ואני לא אוכל להעניק לך מחילה בסוף. מה שאני כן יכול זה להבטיח לך אוזן קשבת, חשאויות מוחלטת, ואולי גם עצה טובה מניסיון של נזיר קשיש. אז מה אתה אומר, נמצא לנו איזה חדר שקט ונשוחח? אבל לא בתא וידוי ובלי כריעת ברך, אחרת נעשה צחוק מהעבודה.

לא, אנחנו לא סתם משחקים, זה הרבה יותר מסתם משחק. מבחינתי זאת צריכה להיות הכנה לווידויים האמתיים שיהיו לך בבוא העת, כשתהיה נוצרי. כן, אני שומע וידויים כבר הרבה מאוד שנים. אני לא רק נזיר, נסמכתי גם לכמורה, בוודאי. אבל במקרה שלנו הכי טוב שתתייחס לזה כמו אל שיחה מלב אל לב עם חבר מבוגר, כי זה בדיוק מה שזה. לא יותר אבל גם לא פחות. כן, ודאי שאתה יכול להצטלב אם אתה רוצה, זה אף פעם לא מזיק. אתה יודע להצטלב כמו שצריך? בוא אני אראה לך.

אתה מצמיד את שתי האצבעות האלה של כף יד ימין, ובקצה האצבעות אתה נוגע במצח, ואז בחזה, ואחר כך בכתף שמאל, ובסוף בכתף ימין. כן, בדיוק ככה. ותוך כדי ההצטלבות אתה מברך: "בשם האב, והבן, ורוח הקודש, אמן". אתה יודע להגיד את זה

בלטינית? בוא נברך יחד: *in nomine patris et filii et spiritus sanctus, amen!* אז שנעבור לחדר ונדבר? בסדר גמור, אפשר בצרפתית אם זה יקל עליך. אבל דבר אליי ב־tu, טוב? אני מבקש ממך. כשאתה מדבר אליי ב־vous זה גורם לי להרגיש זקן, כל כך זקן.